А. Д. ҚҰРМАНАЛИЕВА
С. У. АБЖАЛОВ
Б. Б. МЕЙІРБАЕВ

ӘЛЕМДІК ДІНДЕР

Оқу құралы

ӘОЖ 2(07)
КБЖ 86.2
Қ 77

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті философия және саясаттану факультетінің Ғылыми кеңесі және Редакциялық-баспа кеңесі шешімімен ұсынылған

Пікір жазғандар:
философия ғылымдарының докторы, профессор ***Б.К. Бейсенов***
философия ғылымдарының докторы, профессор ***С.К. Мырзалы***
философия ғылымдарының докторы, профессор ***Б.М. Аташ***

Құрманалиева А.Д.
Қ 77 Әлемдік діндер: оқу құралы / А.Д. Құрманалиева, С.Ө. Абжалов, Б.Б. Мейірбаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2015. – 222 б.
ISBN 978-601-04-1107-4

Оқу құралында әлемдік діндер болып табылатын буддизм, христиандық және ислам дінінің тарихы жан-жақты қарастырылады. Сондай-ақ аталған діндердің ілімдік негіздері мен қазіргі замандағы жағдайларына дінтанулық талдау жасалады.

Оқу құралы дінтанушы, исламтанушы, теолог мамандарға, студенттер, магистранттар және PhD докторанттарға, мемлекеттік қызметкерлер мен жалпы дін мәселесіне қызығушылық танытатын көпшілікке арналады.

ӘОЖ 2(07)
КБЖ 86.2

© Құрманалиева А.Д., Абжалов С.Ө., Мейірбаев Б.Б., 2015
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2015

ISBN 978-601-04-1107-4

КІРІСПЕ

Уақыт өтсе де өзінің өзектілігі мен мәнділігін жоғалтпайтын құбылыстардың бірі – дін. Ғылымда діннің табиғаты мен қыр-сырын жан-жақты талдап, шешімін тауып, нүктесін қоюға бағытталған талпыныстар аз болған жоқ. Позитивистік көзқарастағы біршатар ойшылдардың әлем мен қоғам туралы ғылыми білімнің артуы діннің қоғамдық құбылыс ретінде өзін-өзі сарқитындығы туралы пікірлер айтқандығы да белгілі. Алайда ғарыш кеңістігі мен мұхит тұңғиықтарын игерген адамзаттың дінге, діни ілімдер мен ұстанымдарға, құндылықтарға деген қызығушылығы арта түспесе, кеміген емес. Бүгінгі таңда түрлі діни ілімдер кең тараған және олар адамзат қауымдастығында өз орнын табуға талпынады. Бұл діни ілімдер заман болмысын бейнелейді және оның талаптары мен сұраныстарына сәйкес болуға ұмтылады.

Ғасырлар бойы дін қоғам мен мемлекеттің тұтастығын қамтамасыз етудің пәрменді құралы болып келді. Еліміздегі дінаралық келісімділік пен сұхбатты үйлесімді дамыту өз кезегінде білімді де білікті мамандарды дайындаумен тығыз байланысты. Осы қажеттілікті қамтамасыз ету мақсатында «Әлемдік діндер» атты оқу құралын ұсынып отырмыз. Оқу құралында әлемдік үш дінді діндер тарихы ғылымында қалыптасқан әдіс-тәсілдер мен ұстанымдар негізінде зерттеп, олардың қоғамдағы орны мен қызметінің мәнін ашатын тақырыптарға бөліп қарастырдық. Қазіргі кезде әлемдік кеңістікте, соның ішінде қазақстандық қоғамдағы діннің орны мен рөлі, конфессияаралық татулық мәселесі өте өзекті мәселелер екені күмәнсіз. Оқу құралы үш бөлімнен тұрады. Әрбір бөлім өз ішінде тарауышаларға бөлінген. Кітаптың бірінші бөлімінде буддизм дінінің қалыптасуы мен тарихи даму жолдары, доктриналдық ерекшеліктері мен негізгі бағыттары және қазіргі әлемдік кеңістіктегі жағдайы жан-жақты баяндалған.

Екінші бөлімде христиандық және оның пайда болуына ықпал еткен негізгі себептерге, соның нәтижесінде қалыптасқан

ӘДЕБИЕТТЕР

Негізгі:

1. Основы религиоведения / под ред. И.Н. *Яблокова*. – М., 2005.
2. *Васильев Н.В.* История религии Востока. – М., 1988.
3. *Байтенова Н.Ж., Челеби И.* Қазіргі әлемдегі ислам: даму барысы мен болашағы. – Алматы, 2012.
4. *Торчинов Е.А.* Введение в буддологию: курс лекций. – СПб., 2000.
5. *Байтенова Н.Ж.* [т.б.]. Дінтану негіздері. – Алматы, 2007.

Қосымша:

1. С.Ө. *Абжалов. Ханафи мәзһабы.* – Алматы, 2013.
2. *Орынбеков М.С.* История философской и общественной мысли Казахстана. (с древнейших времен по XII в.) – Алматы: Институт развития Казахсана, 1997.
3. *Ермакова Т.В., Островская Е.П.* Классический буддизм. – СПб., 1999.
4. Сабри Хизметли. Ислам тарихы. Алғашқы кезең. – Алматы, 2014. – 588 б.
5. Религиоведение. Энциклопедический словарь. – М., 2003.
6. *Орынбеков М.С.* Генезис религиозности в Казахстане. – Алматы, 2005.
7. *Исаұлы М., Жолдыбайұлы К.* Ислам ғылымхалы. – Алматы, 2005.
8. Ислам. Энциклопедический словарь. – М., 1991. – С. 298.
9. *Керимов Г.М.* Шариат закон жизни мусульман. – М.: «Диля», 2007. – С. 26.
10. Аш-Шахристани Мухаммед Ибн Абд ал-Карим. Книга о религиях и сектах (Китаб ал-милал ван-нихал). – М., 1984. – С. 153.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ 3

1-бөлім. **БУДДИЗМ** 5
- 1.1. Буддизмнің тарихы мен ілімі. Будда Шакьямуни 5
- 1.2. Буддизмнің негізгі бағыттары: хинаяна, махаяна, ваджраяна 19
- 1.3. Буддизмнің культтік-ғұрыптық құстары. Буддалық өнер 41
- 1.4. Әлемдік кеңістіктегі буддизм. Діни орталықтар 64

2-бөлім. **ХРИСТИАНДЫҚ** 81
- 2.1. Христиандықтың пайда болуының алғышарттары. Иисус Христос 81
- 2.2. Христиандықтың бөліну кезеңі 103
- 2.3. Христиандықтағы негізгі бағыттар 119

3-бөлім. **ИСЛАМ** 143
- 3.1. Исламның пайда болуы және таралуы. Хз. Мұхаммед пайғамбардың қызметі 143
- 3.2. Ислам ілімінің қайнар көздері 150
- 3.3. Исламдағы мектептер мен бағыттар 164

ӘДЕБИЕТТЕР 220